

Бо сарори Ҷукумати
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 2 феввали соли 2007 № 41
тасдиқ шудааст

БАҲНОМАИ КОМПЛЕКСИИ НАСҚАДНОКИ

истиқодаи васеи манбаҳои барсароршавандаи энергия,
амсоли энергияи дарёҳои хурд, офтоб, шамол, биомасса,
энергияи манбаҳои зеризаминӣ барои солиҳои 2007-2015

ПЕШГУФТОР

Инсоният ба энергия эhtiёи дорад ва зимнан талабот нисбат ба он сол то сол зиёд гардида дар пешрафти соҳаҳои асосии фаъолияти инсон чун истисодиёт, тандурустӣ, маориф ва ҷайраи энергетика нашти муhim мебошад. Сатҳи хизматрасонӣ дар ин соҳа, аз ҷумла хизматрасониҳои коммуналӣ, таъмини аҳоли бо оби гарму хунук ва монанди инҳо маи ба энергетика вобастагӣ дорад.

Имконияти ками истиқодаи энергия, кам дастрас будани неъматҳои ба он вобаста (рӯшноӣ, гармӣ, об ва ҷайра) яке аз сабабҳои камбизоатӣ мебошад. Ба дастовардҳои устувори рушди босуръати энергетика бештар мамлакатҳои тарассиқунанда манфиатдор iстанд, ки аҳолии онҳо аз нустаи назари зӯири осибатҳои манфии экологӣ бо сабаби даҳолати инсон ба ғуруҳҳои оиш нисбат ба ин зӯирут мансуб мебошанд. Ёйримарказонидани энергетика ба андозаи зиёд бояд ба баланд шудани сатҳи зиндагонии аҳолии шиклосiойi, хусусан ноиҳои дурдаст мусоидат намояд, ки пайвасти зуди ин ноиҳо ба iомилони асосии энергия (газ, нефть, барс) кори беманфиат, бисёр мураккаб ва дар баъзе мавридҳо имконнопазир аст.

Дар баробари ин, захираҳои анъанавии энергия (нефт, газ, ангишт ва ҷайра) беохир нестанд. Захираҳои сӯзишвории ядроӣ- уран ва торий, ки аз онҳо дар реакторҳои фузунсоз плутоний iосил мешавад, низ тамомшавандаанд. Амалан танҳо захираҳои сӯзишвории термоядроӣ-iдروجен тамомнашаванда мебошад, бо вуҷуди ин идоракунии реаксияҳои термоядроӣ то iол омӯхта нашудааст ва маълум нест, ки онҳо кай дар тавлиди саноатии энергия ба намуди тоза, ғне бе иштироки реакторҳои тассимқунанда дар ин раванд истиқода мешаванд.

Вобаста ба масъалаҳои зикршуда, iамчунин бо дарназардошти афзоиши бемайлони нархи ба захираҳои энергия ва ташвиши осибатҳои гармшавии глобалии ишлим истиқода қардани захираҳои ҷайрианъанавии энергия: энергияи офтоб, шамол, биомасса, дарёҳои хурд ва энергияҳои геотермалӣ дар баробари татбиқи технологияҳои захираи энергия зарурияти бештаре пайдо қарда истодааст.

Аз iама манбаҳои тавоно, дастрас, аз нигои экологӣ тоза ва ғустаришфти манбаҳои ҷайрианъанавии энергия ин манбаҳои Офтоб ба iисоб меравад. Энергияи офтоб iамеша барсароршаванда буда, эhtiёи тезафзоиандаро ба энергияҳои гармӣ ва электрикӣ дар муддати садсолаҳо таъмин қарда метавонад.

Тоҷикистон дар байни 36 ш 40 ва 41 ш 05 ' - и арзи шимолӣ iойгир шудааст. Ишлими хушк бо таъйиротҳои шабонарӯзӣ ва мавсимии iаво, мисдори ками боришот, хушкii iаво, абрнокii кам ва давомнокii табиии офтоб 2160-3166 соат дар як сол тавсиф мешавад, мисдори рӯзиҳои офтобӣ дар давоми як сол аз 260 то 300 рӯзро ташкил медиад. Интенсивнокии тобиши офтоб дар аксарияти ноиҳои iумури 1000 Вт/м 2-ро ташкил дода, мисдори солони тобиш аз 2000 Вт/м 2- бештар аст. Ин ду маротиба нисбат ба арзи миёнаи Аврупо, ки Вт/м 2- истиқодаи энергияи офтоби дар

он 10 хусусияти бисёр васеъ пайдо намудааст, зиёд аст.

Вобаста ба ин, истифодаи васеи манбаҳои барсароршавандаи энергия дар Тоҷикистон дар навбати аввал офтоб (хусусан барои аёлиҳои деиот ва манотиси кӯй) на танҳо ба беитаршавии таъминоти аёлоҳ бо энергия, баланд бардоштани сатҳи зиндагии мардум, нигоҳ доштани муити атроф, инчунин дар як вақт ба рушди технологияҳои муосир, истеисолоти илмӣ дар мамлакат низ мусоидат мекунад.

Дар 10-и 10-и як сатор давлатҳои мутарассии саноатӣ (ИМА, Япон, Олмон, Дания, Израил, Хитой, Юнон, Шветсия, Туркия, Англия, Италия, Австрия, Франция, Канада, Испания, Голландия ва ғайра) таърибаи кофӣ дар сохтани конструксияҳои гуногун барои истифодаи манбаҳои барсароршавандаи энергия доранд, ки онҳо барои истифодаи 100 фардӣ муштарак ва 100 саноатӣ таъмин гардидаанд. Як сатор давлатҳои мутарассӣ озмоиши чунин дастгоҳро ба масади тақмил додани онҳо ва истифодаи васеъ дар истисодиёти миллии кишвари худ аниқ медианд.

Барномаи мазкур муҳтамаки масаднок аст, зеро ба 10-и маҷмӯи вазифаҳои асосии илмӣ ва техникӣ дар ин соҳа, ташкили заминаи истеисолоти ва инфрасохтор барои истифодаи васеи манбаҳои барсароршавандаи энергия (нури офтоб, энергияи бодӣ, биомасса, энергияи дарёҳои хурд, манбаҳои геотермалӣ) ва 10-и онҳо ба энергодобанс (тавозуни энергия)-и мамлакат равона гардидааст.

I. Масад ва вазифаҳои Барнома

Масади Барнома ба вуҷуд овардан, аз худ кардан ва истифодаи васеи технологияҳои истеисоли энергияҳои электрикӣ ва гармӣ дар асоси захираҳои барсароршавандаи энергия, гузоштани соҳм дар тавазунӣ сӯзишвориву энергетикӣ мамлакат, мусоидат ба баланд шудани сатҳи зиндагонии аёлоҳ бо роҳи татбиқи технологияҳои муосирӣ истифодаи манбаҳои барсароршавандаи энергия, паҳн кардани истеҳсоли захираҳои барсароршавандаи энергияи табиӣ органикӣ, тайёр намудани кадрҳои тахассусӣ дар соҳаи энергетикаи барсароршаванда, таъмини неқӯаиволии иқтисомӣ ва пешрафти истисодии ноҳияҳои дурдаст, мусоидат ба 10-и масъалаҳои бекорӣ, маориф ва иқтисоди муити зист мебошад.

Барнома иҷрои қарорҳо дар чунин самтҳо дар назар дорад:

1.1. Қарорҳо, таъсис, таъсис ва татбиқи системаҳои ояндадори энергетикаи барсароршаванда.

1.2. Сохтани намунаҳои дастгоҳҳои намоишӣ ва таърибавӣ 10-и истифодаи манбаҳои барсароршавандаи энергия.

1.3. Ба вуҷуд овардани заминаи истеисолоти барои сохтани сисм ва олотҳои асосӣ, дастгоҳи ва системаҳои энергетикаи барсароршаванда 10-и истифодаи васеъ дар истисодиёти миллии Тоҷикистон.

1.4. Тайёр кардани мутахассисони тахассусӣ дар соҳаи энергетикаи барсароршаванда.

1.5. Гузаронидани тренингиҳо ва омӯзонидани аёлиҳои мамлакат доир ба истифодаи васеъ ва осилонаи дастгоҳҳои энергетикаи барсароршаванда.

1.6. Нашри китобу брошюраҳо, варақаҳои таълимотиву иттилоотӣ ва дастуруламалҳо дар бораи манбаҳои барсароршавандаи энергия, дастгоҳҳои энергетикаи барсароршаванда ва имкониятҳои васеи истифодаи онҳо дар соҳаҳои гуногуни истисодиёти миллии кишвар.

Барои амалӣ кардани масади гузошташуда иҷрои вазифаҳои зерин зарур аст:

1.7. Омӯхтани усул ва тарзҳои пурсамари табдили энергия аз як навъ ба навъи дигар:

- энергияи офтоб ба энергияҳои гармӣ ва электрикӣ;
- энергияи шамол ба энергияи электрикӣ ва қори механикӣ;
- 10-и кардани биогаз аз массаи биологӣ ва партовҳои кишоварзӣ;
- тақмили усулҳо ва дастгоҳҳо барои захира кардани энергия.

1.8. Арзёбии самаранокии табдили манбаҳои гуногуни

барсароршавандаи энергия ва имконияти истифодаи онҳо дар шароити Тоҷикистон.

1.9. Коркард, сохтан ва таъсиси дастгоҳу мавод, сисм ва олотҳо барои табдили манбаҳои барсароршавандаи энергия ба гармӣ ва электрикӣ.

1.10. Пешниҳоди тавсияҳо доир ба сохтани дастгоҳҳои табдилдиандаи манбаҳои барсароршавандаи энергия ба гармӣ ва электрикӣ.

1.11. Ба вуҷуд овардани намунаҳои дастгоҳҳои нави намоишии манбаҳои барсароршавандаи энергия.

1.12. Интиҳоби беитарин дастгоҳу мавод барои кори босамар дар шароити Тоҷикистон.

1.13. Коркард, сохтмон ва озмоиши хонаҳо ва гармхонаҳои таърибавии офтобӣ.

1.14. Гузаронидани мониторинги ҳамаи навъҳои манбаҳои барсароршавандаи энергия барои минтасаҳои алоҳида ва тартиб додани кадастр.

1.15. Дар назди Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил кардани Марказ ва Бюрои махсуси конструкториву техникӣ доир ба коркард, сохтан ва таъсиси дастгоҳҳои энергетикаи барсароршаванда. Таъсиси бонки иттилоотӣ барои манбаҳои барсароршавандаи энергия.

1.16. Таъсиси иттиодияи илмиву истеисолӣ доир ба коркарду истеисоли дастгоҳҳо барои истифодаи манбаҳои барсароршавандаи энергия.

1.17. Ба роӣ мондани истеисоли дастгоҳҳои зерини энергетикаи барсароршаванда:

- табдилдиандаҳои энергияи офтоб ба гармӣ (обгармкунакҳои офтобӣ, матбаӣ (ошхона) ва хушккунакӣ);
- табдилдиандаҳои энергияи офтоб ба энергияи электрикӣ дар асоси маводи нимноилӣ; (табдилдиандаи фотоэлектрикӣ, элементҳои офтобӣ)
- дастгоҳҳои биогазӣ;
- нерӯгоҳҳои хурди барқӣ.

II. Самтҳои асосии амали кардани Барнома.

Ўзғ ва марілаҳои асосии амалӣ кардани Барнома.

Барнома аз 7 Ўзғи мустасил (аз рӯи захира ва навъҳои энергияи муфид) иборат аст.

2.1. Энергияи нури офтоб - таъмини энергияи электрикӣ.

2.2. Энергияи нури офтоб - таъмини гармӣ ва хунуккунӣ.

2.3. Энергияи дарёҳои хурд - нерӯгоҳҳои хурди барқӣ.

2.4. Энергияи шамол - энергияи механикӣ ва электрикӣ.

2.5. Манбаҳои геотермалӣ- таъмини гармӣ.

2.6. Биомасса - биогаз.

2.7. Захираи энергия.

Барнома 3 марілаи амалисозиро пешбинӣ мекунад:

Марілаи 1- солҳои 2007-2009 (арзӣш - 300 000 сомонӣ).

Корҳои илмӣ-таъсисотӣ дар соҳаи тартиб додани кадастрии захираҳои барсароршавандаи энергия ва арзёбии самаранокии онҳо бо назардошти шароити геоишлимӣ маіал, ба вуҷуд овардани дастгоҳ, мавод, технология ва асбобҳои нав барои табдили манбаҳои барсароршавандаи энергия ба навъи муфиди энергия.

Таъсис додани заминаи иттилоотӣ доир ба манбаҳои барсароршавандаи энергия.

Ѐамкориҳои байналхалсӣ дар соҳаи технологияи энергетикаи барсароршаванда. Марілаи 2 - солҳои 2010-2012 (арзӣш - 1 миллион

сомонъ).

Коріои илмъ-тахкисотъ, коріои таїрибавъ конструкторъ ва коріои таїрибавъ технологъ дар соіаи ба вуїуд овардани дастгої ва системаіои пурсамари энергетикаи барсароршаванда, тайёр кардани намунаіои таїрибавъ, таъсиси пойгої барои истеисоли таїрибавию саноатии сисм ва олатіои дастгоїіои энергетикаи барсароршаванда: фотоолотіои офтобъ ва нерӯгоїіои барсъ, обгармунакіои офтобъ (коллекторіо), хушккунакіо, матбаї ва рефрижераторіо, хонаіои офтобъ, нерӯгоїіои хурди барсъ (1-100 кВт), дастгоїи бодии энергетикъ, системаіои таъминоти геотермалии гармъ, дастгоїіои биогаз.

Мутамарказ гардонидани нерӯіои илмиву техники ва истеисолъ ба самтіои афзалиятдоштаи истифодаи босамари манбаъіои барсароршавандаи энергия.

Мустаікам кардани заминаи моддъ-техникъ ва ташкили инфрасохтор барои коркард ва паїн намудани дастгоїіои энергетикаи барсароршаванда.

Маріилаи 3 - соліои 2013-2015 (арзїш - 5 миллион сомонъ).

Идома додани коріои илмъ-таїсисотъ ва коркардіои таїрибавию конструкторъ дар соіаи энергетикаи барсароршаванда, тасвияти коріои таїрибавию саноатъ дар соіаи таъсиси системаіои пурсамар барои истифодаи васеъи манбаъіои барсароршавандаи энергия дар истисодиёт, афзун гардонидани истеисолоти силсилавии іамаи навъіои дастгоїіои энергетикаи барсароршаванда.

III. Ҷавасмандгардонии іараённ амалисозии Барнома

3.1. Ташаббуси давлатъ

Дар іамаи давлатіо энергетикаи барсароршаванда рушди худро аз іисоби кўмаки моддъ (субсидия) ољоз кардааст. Вале давлат метавонад аз фишангіои дигар, чунончи сонунгузоръ истифода кунад. Пешбинъ кардани имтиёзїо ба истеисолкунандагон, паїнкунандагон ва истифодабарандагони энергетикаи барсароршаванда зарур аст (мисли дигар давлатіо).

Интихоби дуруст ва илман асоснокшудаи навъи дастгоїіо бо назардошти шароити маіал ва махсусиятіои истеъмоли энергия имкон медиҳад, ки маблаъ ва мавод сарфа гардида, дастгоїіои гелиотехникии нисбатан арзон истеисол карда шавад. Ҷавасмандгардонии іамешагии корїо доир ба коркард, сохтан ва паїн намудани дастгоїіои энергетикаи барсароршаванда ва таїсису такмили онїо зарур аст.

Дастгоїіои коркардшуда ва тавсияїо ба онїоро ба корхонаіои давлатъ ё хусусъ іихати афзунгардонъ ва паїн намудани минбаъдаи онїо додан мебояд.

Такмили минбаъда ва сохтани дастгоїіои навро іам аз іисоби маблаъїои буїетъ инчунин, аз іисоби маблаъїои корхонаву муассисаїо, ширкатїо ва шахсони алоїида амалъ кардан зарур аст.

3.2. Ҷамкоріои илмъ-техникии байналхалсъ

Ҷамгиронъ дар ғазои іаіонии илмъ-техникъ имконият медиад, ки босифат аніом дода шаванд ва дастовардіои хусусъ ва іаіонъ дар соіаи энергетикаи барсароршаванда ва амалисозии таїрибаи мавїудай технологъ доир ба истифодаи манбаъіои барсароршавандаи энергия ба таври самаранок истифода шавад.

Яке аз роїіои ҷамкоріои байналхалсъ механизми рушди соф (дар асоси Протоколи Киот) мебошад, ки іифзи муїити зистро имконпазир мегардонад. Дар он интисоли навтارين технологияїо ба давлатіои тарассикунанда аз давлатіои истисодии пешрафта, ҷамчунин дастгирии молиявии амалисозии лоїаїои мушаххас доир ба манбаъіои барсароршавандаи энергия пешбинъ гардидааст.

Ҷамкоріои техникиро бо шарикони хориїъ ба рої монда, аз онїо

гирифтани дастгоӣ, сисму олатиҳои алоҳида зарур аст. Минбаъд, технологияи муосири истеҳсолотро аз худ карда, истеҳсоли сисмҳои асосӣ ва дастгоҳҳои дар Тоҷикистон ба роӣ мондан зарур аст.

3.3. Ташаккули заминаи иттилоотӣ ва таъсиси Маркази таъсис ва татбиқи манбаъҳои барсароршавандаи энергия

Дар ӯмури таърибаву анъанаҳои истифодаи манбаъҳои барсароршавандаи энергия ӯло хеле кам аст. Бинобар ин таъсиси Марказ доир ба омӯзишу густариши таърибаи истифодаи дастгоҳҳои энергетикаи барсароршаванда мувофиқи масад аст. Дар назар аст, ки Марказ на танӯ таъсисотӣ ва татбиқӣ, балки ӯйи тайёр кардани кадрҳои баландихтисос, омӯзонидани аӯлӯ, мӯбодилаи таъриба ва таръиботи энергетикӣ аз ӯиати экологӣ тоза бошад.

Унсӯри муими бомувафасият амалӣ кардани Барнома ташаккули сохтори иттилоотӣ аст, ки бояд ба истифодаи технологияҳои навтарини иттилоотиву-коммуникатсионӣ, таъсиси бонки иттилоотӣ доир ба манбаъҳои барсароршавандаи энергия асос ёфта бошад.

3.4. Ба вуӯуд овардани инфрасохтор

Амалисозии Барнома бидуни ба вуӯуд овардани инфрасохтори мувофиқ ӯайриимкон аст. Барои ин зарур аст, ки:

- бӯрои конструкторӣ доир ба коркард, сохтан ва паин намудани сисму олот ва дастгоҳҳои энергетикаи барсароршаванда ташкил карда шавад;

- таъсиси ташкилоти сохтмониву васлӣ;

- таъсиси иттиодияи илмиву истеҳсолӣ (шӯъбаҳои илмиву таъсисотӣ, бӯрои конструкторӣ, истеҳсолоти таърибавӣ) ва корхонаи сохтмонӣ (сех) доир ба истеҳсоли сисму олот ва дастгоҳҳои энергетикаи барсароршаванда.

3.5. Заминаи сонунгузорӣ

Таърибаи ӯаҳои нишон медиад, ки истеҳмолкунандаи асосии коллекторҳои офтобӣ дар бозор аӯлӯ мебошад. Агар дар давлатиҳои гуногун истеҳсолкунандагони коллекторҳои офтобӣ аз ӯама зиёд 10-15 ширкат бошанд, пас ба ӯурӯш, васл, хизматрасонии профилактикии коллекторҳои офтобӣ сади ширкатиҳои хурду миёна машӯул мебошанд. ӯамин тавр, ӯомеъа, аз як ӯониб аз исоби истифодаи энергияи офтоб оби гарм ва барсро ба таври роигон гирифта, бо ӯамин бӯиети оилавии худро сарфа мекунад, аз ӯониби дигар, ӯӯйҳои нави корӣ ба вуӯуд меоянд. Аз ӯама муим он аст, ки вобастагии энергетикӣ ба давлатиҳои таъвилкунандаи захираҳои электрикӣ суи мегардад, зеро воридоти энергия, ки он пардохти арзи хориӯиро талаб дорад, кам мешавад.

Вобаста ба ин дар ӯумурии Тоҷикистон сабул кардани Сонун, Дар бораи манбаъҳои алтернативии энергия, зарур аст, ки дар маимӯи асоси зарурии меӯирии ӯусуи, истисодӣ ва танзими манбаъҳои гайрианъанавии энергияро дар Тоҷикистон ташкил медиад.

IV. ӯаим ва манбаъҳои маблаъгузори Барнома

Манбаи нахустини таъминоти захиравии Барнома маблаъгузори бӯиетӣ - 25,4 ӯоиз аз хаими умумии маблаъгузори ӯоиа мебошад.

Манбаъҳои иловагии маблаъгузори Барнома маблаъҳои ташкилотиҳои байналмилалӣ (52,4 ӯоиз аз ӯаими умумии маблаъгузори ӯоиа), корхонаи, ширкати ва шахсон алоҳида (22,2 ӯоиз аз ӯаими умумии маблаъгузори ӯоиа) буда метавонанд.

Маблаъгузори Барнома марӯла ба марӯла амалӣ мегардад. ӯар як

мариилаи минбаъда баъди бо тартиби мусарраршуда баррасъ ва тасдиқ кардани ҷисбот дар бораи иҷрои мариилаи гузаштаи қор маблағгузорӣ мешавад.

Барои амалъ кардани Барнома іамагъ 6,3 млн. сомонъ пешбинъ шудааст, аз іумла:

Марілаи 1 - 300 іазор сомонъ (соліои 2007-2009).

Маріилаи 2 - 1 млн. сомонъ (соліои 2010-2012).

Марілаи 3 - 5 млн. сомонъ (соліои 2013-2015).

V. Идоракунии амалисозии Барнома
ва назорат іиати рафти иірои он

Фармоишгари давлатии Барнома Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон
мебошад.

Ўирокунандагони асосъ - институтҳои илмию таъсисотъ, мактабҳои олий, Вазорати саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати энергетикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи давлатии ифёи муити зист ва ҳолати ғанғали Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Назорати иёрои Барномаҳо Раёсати Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ мекунанд.

Рафти амалишавии ҷорабиниҳои Барнома, арзёбии аيامияти натиҷаҳои бадастомадаро Шӯрои илмӣю техникии Барнома баррасӣ менамояд, ки аайати он аз исоби олимон ва мутахассисони намоён ташкил ёфта, аз тарафи Раёсати Академияи илмҳои Ёумиурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешавад.

Дар Ҷараёни амалисозии Барнома ислоҳоти зарурӣ ба нишондиҳандаҳои масъаднок ва ҳорабиниҳои мушаххас, ҳаёот ба онҳо ва ҷаҳати ҷиҳатунандагон мумкин аст бо пешниҳоди Шӯрои илмӣ-техникӣ ворид шавад ва барои маъсулдон ба Раёсати Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон манзур гардад.

Ҷамаи сарор ва пешниҳоди доир ба Барнома, ки онро Шӯрои илмӣ-техникӣ сабул кардаанд, ба фармоишгар, яъне Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон барои баррасии минбаъда ва сабули сарор хабар дода мешавад.

Гар сол, то 15 декабр Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Ҷукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи рафти иҷроиши қарорҳои Барнома, дар бораи ҷаҳд ва самаранокии истифодаи маблағҳои молиявӣ ҷисбат ҷисбат мекунад.

ШИНОСНОМАИ

Барномаи комплекси масадноки истифодаи васеи манбаёни
барсароршавандаи энергия, амсоли энергияи дарёи хурд,
оғтоб, шамол, биомасса, энергияи манбаёни зеризаминӣ
барои солиҳои 2007-2015

Унвони Барнома	Барномаи комплекси масадноки истифодаи васеи манбаъҳои барсароршавандаи энергия, амсоли энергияи дарёҳои хурд, офтоб, шамол, биомасса, энергияи манбаъҳои зеризаминӣ барои солиҳои 2007-2015
Асос барои коркарди Барнома	Сарори Ҷукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №385 аз 1 октябри соли 2004 "Дар бораи Ҷаъолияти Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон", б.2
Ҷармоишгари	Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон

Давлатии Барнома	
Ҷамоаи анғсози Барнома	Институти физикаву техникаи ба номи С.У. Умарови Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон
Ҷирокунандагони Барнома	Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, институтҳои илмӣ-таълимӣ, муассисаҳои таълимӣ олии касбӣ, Вазорати энергетика ва саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати кишоварзӣ ва иқтисоди табиии Ҷумҳурии Тоҷикистон
Таъиягарони Барнома	Гуруҳи кории байниидоравӣ, ки бо сарори Раёсати Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон № 6, аз 17 январӣ соли 2005 ташкил шудааст
Мӯйлат ва марилаҳои амалисозии Барнома	Солиҳои 2007-2015: марилаи 1- солиҳои 2007-2009, марилаи 2 - солиҳои 2010-2012, марилаи 3 - солиҳои 2013-2015
Масъад вазифаҳои Барнома	Ба вуҷуд овардан, азхуд кардан ва истифодаи васеи технологияҳои афзалиятдоштаи истеҳсоли энергияҳои электрикӣ ва иароратӣ дар асоси захираҳои барсароршавандаи энергия саимгузорӣ дар баланси сӯзишвории энергетикӣ мамлакат, мусоидат ба баланд шудани сатҳи зиндагии аҳоли бо роҳи татбиқи технологияҳои муосири истифодаи манбаҳои барсароршавандаи энергия, паст кардани истеҳмоли захираҳои барсароршавандаи энергияи табиӣ органикӣ, тайёр намудани кадрҳои тахассусӣ дар соҳаи энергетикаи барсароршаванда, таъмини некуаҳолии иқтисодӣ ва пешрафти истисодии ноҳияҳои дурдаст, мусоидат ба ҷалли масъалаҳои бекорӣ, маориф ва иқтисоди муити зист мебошад. Барномаи мазкур муҷуъ ва масъаднок аст, зеро ба ҷалли маҷмуи вазифаҳои асосии илмӣ ва техникӣ дар ин соҳа, ташкили заминаи истеҳсолотӣ ва инфрасохтор барои истифодаи васеи манбаҳои барсароршавандаи энергия (нури офтоб, энергияи бод, биомасса, энергияи дарёҳои хурд, манбаҳои геотермалӣ) ва ҷалби онҳо ба баланси энергетикӣ мамлакат равона гардидааст.
Самтҳои асосии амалисозии Барнома	Барнома аз 7 ҷуъи мустақил иборат аст (аз рӯи захира ва навъҳои энергияи муфид): 1. Энергияи нури офтоб- таъмини энергияи электрикӣ. 2. Энергияи нури офтоб- таъмини гармӣ ва хунуккунӣ. 3. Энергияи дарёҳои хурд- нерӯгоҳҳои хурди барқ. 4. Энергияи шамол- энергияи механикӣ ва электрикӣ. 5. Манбаҳои геотермалӣ- таъмини гармӣ. 6. Биомасса- биогаз. 7. Захира кардани энергия.
Натиҷаҳои амалисозии Барнома	Дар самти технологӣ: Сохтани намунаҳои намоишӣ ва таҷрибавии дастгоҳҳои ҷиати истифодаи манбаҳои барсароршавандаи

	энергия, пешниходи технологияи нави мубаддалкунии энергия. Ба вуҷуд овардани заминаи истеисолъ барои сохтани сисм ва олати асосъ, дастгоҳи ва системаи энергетикаи барсароршаванда иҷрати истифодаи васеъ дар истисодиёти Тоҷикистон. Гузариши мониторинги ҷамаи навъи манбаи барсароршавандаи энергия барои минтақаи алоида ва тартиб додани кадастр. Дар самти иҷтимоӣ-истисодӣ: Ба вуҷуд овардани ҷойи коръ. Кам кардани муносибати аҳоли аз шикостиҳои бо сабаби норасоии захираи энергетикӣ. Суръат бахшидани рушди шикостиҳои. Тарасси додани саноати маҳаллӣ ва ташаккули бозори системаи энергетикаи барсароршаванда. Иҷфои муити зист. Дар самти энергетика: Системаи нави энергетикаи барсароршаванда, чун манбаи алтернативии устувори энергия барои таъминоти ҷайрмаканизациондашудаи энергия.
Ҷаҳи ва манбаи маблағгузори Барнома	Барои амали кардани Барнома ҷамағи 6,3 млн. сомони пешбини шудааст, аз ҷумла: Марҷилаи 1 - 300 ҷазор сомони (солҳои 2007-2009). Марҷилаи 2 - 1 млн. сомони (солҳои 2010-2012). Марҷилаи 3 - 5 млн. сомони (солҳои 2013-2015). Манбаи: маблағгузори буҷети давлати - 25,4 ҷоиз, маблағи ташкилоти байналхалсӣ - 52,4 ҷоиз, корхонаи, ширкати ва шахси алоида - 22,2 ҷоиз аз ҷаҳи умумии маблағгузори Ҷоҳи.
Тартиби назорати иҷрати иҷрои Барнома	Ҷармоншари давлати Барнома Академияи илми Ҷумири Тоҷикистон мебошад. Назорати иҷрои Барномаи Раёсати Академияи илми Ҷумири Тоҷикистон амал мекунад. Рафти амалишавии ҷорабиниҳои Барнома, арзёбии аҷамияти натиҷаи бадастомадари Шӯри илмӣ-техники Барнома барраси менамояд. Дар ҷараёни амалисозии Барнома ислоҳоти зарурӣ ба нишондиҳандаи масаднок ва ҷорабиниҳои мушаххас, ҳароҳоти онҳо ва ҷаҳати иҷрокунандагон мумкин аст бо пешниҳоди Шӯри илмӣ-техникӣ ворид карда шавад ва барои маъсулдон ба Раёсати Академияи илми Ҷумири Тоҷикистон манзур гардад. Ҷар сол то 15 декабри Академияи илми Ҷумири Тоҷикистон ба Ҷукумати Ҷумири Тоҷикистон дар бораи рафти иҷроии ҷорҳои Барнома, дар бораи ҷаҳи ва самаранокии истифодаи маблағи молиявӣ иҷсоти ирсол мекунад.

МАҶМУИ ҶОРАБИНИҶОИ БАРНОМАВИИ

Барномаи комплекси масадноки истифодаи васеи манбаи барсароршавандаи энергия, амали энергияи дарёи хурд, офтоб, шамол, биомасса, энергияи манбаи зеризаминӣ

барои солиҳои 2007-2015

-----Т-----							
№	Номгуи самтҳои	Иироку-	Мӯи-	Таими маблаъгузорӣ	Ман-	Натиҷа-	
Р/	кор, лоиҳаҳо	нанда-	лати-		баъ-	ҳои	
Т	(мариилаҳо, вазифаҳо)	гони асосӣ ва	ииро	Тама-	Коркард-	Маб-	ҳои ниҳои
		иамкорӣ		гъ	ҳои	лаъ-	чашидошт
					илмиву	ҳои	
					таисисо-	асосӣ	гузорӣ
					ти ва		
					таъриба-		
					виву		
					конст-		
					рукторӣ		

	МАРИИЛАИ 1		2007	300	30000	-	
			2009	000			

1	Тартиб додани кадастриҳои захираҳои манбаъҳои барсароршавандаи энергия.	Академияи илмҳои ИТ, Вазорати кишовар-				Буёети давлатӣ	1. Кадастр доир ба манбаъҳои барсароршавандаи энергия
	1.1. Энергияи нури офтоб.	Зъ ва иифзи					роршавандаи энергия
	1.2. Энергияи дарёҳои хурд.	табиати ИТ					
	1.3. Энергияи шамол.						
	1.4. Манбаъҳои геотермалӣ.						2. Маркази омӯзиш
	1.5. Биомасса						ва тат-
	1.6. Таъсиси Маркази омӯзиш						биси манбаъ-
	ва татбиси манбаъҳои барсароршавандаи энергия						ҳои барсароршавандаи энергия

2	Арзёбии самаранокии истифодаи манбаъҳои барсароршавандаи энергия бо назардошти шароити геоизлимии маиал.	Академияи илмҳои ИТ, Вазорати энергетика ва саноати ИТ					1. Исобот дар бораи самаранокии истифодаи навиҳои гуногуни манбаъҳои барсароршавандаи энергия
	2.1. Энергияи нури офтоб.						барсароршавандаи энергия
	2.2. Энергияи дарёҳои хурд.						
	2.3. Энергияи шамол.						
	2.4. Манбаъҳои						

	геотермалъ.								
	2.5. Биомасса.								
3	Коріои илмъ-таісисотъ доирба вуїудоварданидастгоі,мавод,технология ваасбобіои навбарои табдилдоданиманбаъіои барсарорша-вандаи энергияба навъи муфиди энергия.	Академияи илміои IT, вохид-іои илмъ-таіси-соти и Вазорати энергетика ва саноати IT, Вазорати кишоварзъ ва ифзи табииати IT, Вазорати маорифи IT						Таіияи тавсияіо барои сохтанъ: 1.Кисміо ва іузъиёт барои дастгоі-іо. 2. Дастгоі ва сис-темаіо барои истифодаи манбаъ-іои барса-рорша-вандаи энергия 3.Сох-тани даст-гоііои таіри-бавъ	
	3.1. Фото-олотіои офтобъ-нерӯгоііои барсии офтобъ								
	3.2. Колек-торіои офтобъ-обгармкунак-іои офтобъ;-хушккунакіои офтобъ;-матбахи офтобъ;-рефрижератор-іои офтобъ;-хонаи офтобъ;-гармхонаіои офтобъ;								
	3.3.Нерӯгоііои хурд.								
	3.4.Дастгоііои энергетикии шамолъ.								
	3.5.Таъминоти геотермалии гармъ.								
	3.6.Дастгоііои биогазъ.								
	3.7. Захиракунии энергия;-энергияи электрикъ;-энергияи іароратъ;-энергияи іидрогенъ.								
	МАРИЛАИ 2		2010	1000	4000000	600			
			2012	000		000			
4	Коріои илмъ-	Акаде-						Буїети	1.

	техникъ ва	мияи					давла-	Коркард
	коркарди	илмїои					ти	ва ба
	таїрибавъ-	IT					300000	вуїуд
	конструкторъ	Вазорати					Вазо-	овардани
	дар соіаи ба	энерге-					ratio	даст-
	вуїуд овардани	тика ва					400000	гоїїои
	дастгої ва	саноати					Ташки-	самара-
	системаїои	IT,					лотїои	ноки
	пурсамари	Вазорати					хориїъ	таїри-
	энергетикаи	маорифи					300000	баву
	барсарорша-	IT						конст-
	ванда.							рукторъ
	4.1.Фотоолот-							доир ба
	їои офтобъ							энерге-
	-нерӯгоїїои							тикаи
	барсии офтобъ.							барса-
	4.2. Колектор-							рорша-
	їои офтобъ							ванда.
	-обгармкунак-							
	їои офтобъ;							2.Ташкил
	-хушккунакїои							додани
	офтобъ;							Бюрои
	-матбаїи							таїри-
	офтобъ;							бавъ
	-рефрижератор-							конст-
	їои офтобъ;							руктори
	-хонаи офтобъ.							доир ба
	4.3.Нерӯгоїїои							коркард
	хурди барсъ.							ва
	4.4.Дастгоїїои							лоиїа-
	энергетикии							кашии
	шамоль.							даст-
	4.5.Системаїои							гоїїои
	таъминоти							энер-
	геотермалии							гетикаи
	гармъ.							барса-
	4.6.Дастгоїїои							рорша-
	расонандаи							ванда
	биогазъ.							
	4.7.Таъсиси							
	Бюрои							
	таїрибавиву							
	конструкторъ							
	доир ба коркар							
	ва лоиїагирии							
	дастгоїїои							
	манбаъїои							
	барсароршаван-							
	даи энергия.							
5	Таъсиси пойгоҳи	Акаде-						1.Истеї-
	барои истеї-	мияи						соли
	соли таїриба-	илмїои						таїриба-
	вию саноатии	IT,						вию
	сисмио ва	Вазорати						саноатии
	їузъїети даст-	энерге-						сисмио
	гоїїои энерге-	тика ва						ва їуз-
	тикаи барса-	саноати						ёти
	роршаванда.	IT						дастгої-

	5.1.Ташкили						іои
	истеісоли						энерге-
	фотоолотио дар						тикаи
	асоси кремний.						барса-
	5.2.Таъсиси						рорша-
	сех доир ба						ванда
	сохтани						
	мубаддалку-						2.Таъси-
	накіои						си пой-
	фотозлектрикъ.						гоі
	5.3 Истеісоли						барои
	коллекторіои						истеі-
	офтобъ						солот
	5.4. Таъсиси						
	сех доир ба						
	сохтани						
	обгармкунак,						
	хушкунак ва						
	дастгоііои						
	рефрижатории						
	офтобъ ва						
	хадамот доир						
	ба хизматра-						
	сонии оніо.						
	5.5.Таъсиси						
	хадамот доир						
	ба лоиіакашъ						
	ва сохтмони						
	хонаіои офтобъ						
	ва гармхонаіои						
	офтобъ.						
+-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+							
6	Тайёр кардани	Акаде-					Намуна-
	намунаіои	мияи					іои
	таірибавию	илміои					таіриба-
	саноатъ.	ЇТ,					вию
	6.1.Фотоолот-	Вазорати					саноатии
	іои офтобъ	энерге-					дастгоі-
	-нерўгоііои	тика ва					іои
	барсии офтобъ.	саноати					энерге-
	6.2.Коллек-	ЇТ,					тикаи
	теріои офтобъ	Вазорати					барса-
	-обгармкунак-	маорифи					рошаван-
	іои офтобъ;	ЇТ					да
	-хушккунакіои						
	офтобъ;						
	-матбаіи						
	офтобъ;						
	-рефрижератор-						
	іои офтобъ;						
	-хонаи офтобъ;						
	-гармхонаіои						
	офтобъ.						
	6.3.Нерўгоііои						
	хурди барсъ.						
	6.4.Дастгоііои						
	энергетикии						
	шамоль.						

	6.5.Системаҳои таъминоти геотермалии гармӣ.								
	6.6.Дастгоҳҳои биогаз								
	МАРИЛАИ 3		2013 5000	1000000	4000				
			2015 000		000				
7	Ба вуҷуд овардани системаҳои пурсамар барои истифодаи васеи манбаҳои барсароршавандаи истеисоли силсилавии амаи навҳои дастгоҳҳои энергетикаи барсароршаванда .	Академияи илмҳои ҚТ, Вазорати энергетика ва саноати ҚТ ва муассисаҳои сахои дигар					Бучети давлати -1000 000 Вазоратҳо -1000 000 ташкилотҳои байналхалқӣ -3000 000	Истехсоли саноати ва силикони қисми олоқот дастгоҳҳои энергетикаи баркароршаванда	